

Білоус, Н. В. (2021). Морально-естетичні цінності епохи змін у циклі «Zeitbilder» А. фон Дросте-Гюльсхоф. *Філологічні науки, міжкультурна комунікація та перекладознавство: досвід і виклики* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Ченстохова, Республіка Польща, 23-24 квітня 2021 р. Ченстохова, 2021. С. 101-104.

2. Література

Морально-естетичні цінності епохи змін у циклі «Zeitbilder»

А. фон Дросте-Гюльсхоф

Білоус Н.В.

старший викладач кафедри іноземних мов

Таврійського державного агротехнологічного університету

імені Дмитра Моторного

м. Мелітополь, Україна

Аннетте фон Дросте-Гюльсхоф (Annette von Droste Hulshoff, 1797-1848) є відомою письменницею та поетесою Німеччини XIX ст. На сьогоднішній день творчість А. Дросте недостатньо проаналізовано вітчизняними, а в деяких аспектах – і зарубіжними вченими. Поетичний спадок видатної німецької поетеси маловідомий не тільки широкому колу читачів, а й навіть спеціалістам-філологам. Серед німецьких дростезнавців життя і творчість письменниці вивчали відомі германісти К. Буссе [1], К. Гезельгаус [2], В. Зільц [3], П. Берглар [4], В. Веслер [5], Ф. Зенгле [6], В. Геден [7], Р. Шнайдер [8]. Серед літературознавців-германістів інших країн слід відзначити студії Дж. Роллстона [9], Г. Пикар [10], А. Бакалова [11], О. Іванової [12], Л. Колаго [13] та особливо нашого співвітчизника Б. Завідняка [14].

Одним з найбільш плідних періодів у творчості А. Дросте був кінець 1841 – початок 1842 року, коли було написано цикл «Zeitbilder» (у перекладі – «Картини епохи»). Представлений цикл є серією з десяти віршів, у яких авторка виявляє критичне налаштування на дискусію-бесіду зі своїми сучасниками. За допомогою новаторських текстів вона висловлює своє ставлення до політичної боротьби періоду Реставрації. Однак, мова у меншій мірі йде про висвітлення конкретних деталей політичних і соціальних проблем, які Дросте сприймає як несуттєві, другорядні. Натомість її інтерес концентрується на основних питаннях суспільної самоідентифікації людини і її поведінки з погляду етики індивідуума. У циклі Дросте окреслює своє ставлення до боротьби ідеологічних течій свого часу не у прямій конфронтації з ліберальною та революційною тенденційною поезією, а через виваження всіх поетичних напрямів нового часу, які представляли ці тенденції, оскільки «для поетеси, яка мало цікавилася теоретичними викладеннями, література була першочерговим засобом» висловити себе [15, с. 275].

Цикл «Zeitbilder» містить поетичні твори повчального характеру, послання і притчові сюжети віддзеркалюють особистість поетеси, яку турбують байдужість до віри, забуття людських цінностей, необачність і нігілізм. Дросте визнає свою приналежність до епохи змін, але сподівається на розвиток успадкованих традицій і формування молодим поколінням власного амбітного світосприйняття.

У вірші «Vor vierzig Jahren» з циклу «Zeitbilder» можна виділити декілька основоположних образів, кожен з яких розкривається завдяки добору слів певного семантичного поля. У перших чотирьох строфах вірша ключовим посилом майстрині слова є образ ностальгії, утворений рядом абстрактних іменників: ein Sehnen – «туга», ein Hoffen – «надія», ein Glühn – «бажання», та прикметників: mild – м'який, frisch – свіжий, kräftig – сильний, schamhaft – соромливий, які характеризують минулу епоху як

м'яку, свіжу, чисту та сором'язливу. Можна побачити у вірші і повторювані семи: *lieb* – коханий, *der Lieb* – закоханий, *Lieb* – любов. Також образ ностальгії розвивається від зворотного за допомогою заперечення: «*Da lachte nicht*» і негативного префікса *un*: *unbekannte* (непізнаний, незнаний) *Gott*, що створюють характеристику простодушності і наївної набожності. Посилання до наївної чистої віри розкриває образ ностальгії і завдяки релігійним реаліям: *Gott* – бог, *die Altäre* – вівтар, *Glut* – пекло, *Weihrauch* – ладан, *Eden* – рай.

Останнім за згадуванням в описі буття минулих років і тим самим найважливішим за значенням є аспект правдивої творчості. Його представляють іменникові словосполучення, де іменник у *Genitiv* характеризує ключові поняття: *Herzens Odem*, *der Begeistrung Ode*, *der Lieb Ekloge*, тобто творчість для поетеси прирівнюється до дихання і серцебиття. Щирість життєво необхідна для Дросте, і поетеса черпає її у минулій епосі. Глибока любов і ніжність як основні характеристики ностальгії є джерелом натхнення поета, життєвим і творчим орієнтиром.

Образ теперішнього є вкрай суперечливим. З одного боку поетеса засуджує прогресивне століття, яке прийшло на зміну романтичній епосі, і яке привнесло нігілізм, прагматизм: *Schätze* – скарби, *Stahl* – сталь, *Stein* – камінь та загальне захоплення сарказмом: *höhnern* – висміювати, *lachen* – сміятися, *Spott* – насмішка. З іншого боку поетеса усвідомлює масштабність впливу науково-технічного прогресу і роль людини як активного споживача його привілеїв: *Weiten offen* – відкриті широти, *Ferne nah* – даль близька, *Geistesflug* – політ думок, *Dampf* – пар, *Fremdes erfassen* – забирати у іноземців. Проте поетеса не приховує свого презирства до прихильників подібних змін: *machen wie Strauße wir uns breit* – відчувати себе як страуси в пустелі, *Eises Gletscher* – глетчер льоду, *Basiliskenblick* – погляд василіска, *bettelhafte Kön'ge* – жебрацькі королі.

Ключовим моментом у створенні образу сучасності є семантичне поле порожнечі. Відкриті широти і близькі далі сусідують з ураганами, садами-маревами (Morgana's Gärten), степовою імперією, де ідеал зникає як вода в пісок (zerrint). Образ духовної пустоти та бідності як жебрацтва розкривають прикметники: arm – бідний, klein маленький, kalt – холодний, leer – порожній, bleich – блідий та bettelhaft – жебрацький.

Сучасна поетеса людина – це мандрівник пустелею у вічній гонитві за матеріальним, який не усвідомлює свою убогість, не лякається пустого та холодного майбутнього. Особливої глибини віршу надає протиставлення духовного та приземленого: семантичні поля віри, любові та творчості для створення образу минулої епохи більш виразні, ніж реальність. Цикл «Die Zeitbilder», який сама поетеса вважала гідним, втілив у літературній формі протистояння поетеси тенденційній поезії і вимушено поставив її у позицію протистояння з поширювачами ліберальних ідей [15, с. 286].

Виходячи з вище зазначеного слід наголосити, що окрім літературної та естетичної цінності цикл «Zeitbilder» відзначається глибокою моральною ідеєю, настановою без нав'язливості, які висловлено, детально сформовано і викладено у вигляді гармонійної композиції з сюжету, системи образів, міфообразів та семантичних засобів. Беззаперечно, картина світу, яку Дросте бачила виходячи зі свого власного сприйняття дійсності, цікава як для читачів, так і для літературознавців протягом багатьох десятиріч. Незважаючи на те, що цикл «Zeitbilder» створений у віддалений від нас час і представляє іншу культуру, інші суспільні норми і особистісні амбіції, урочистий і піднесений колорит цих віршів має своєрідний емоційний вплив на бачення світу і в наш час, оскільки людські цінності, до яких звертається і які звеличує Дросте, –вічні.

Література:

1. Busse C. Annette von Droste-Hülshoff. Eine Biografie. Köln : Severus, 2014. 176 S.
2. Heselhaus C. Annette von Droste-Hülshoff. Die Entdeckung des Seins in der Dichtung des 19. Jahrhunderts. Halle [Saale] : Max Niemeyer, 1943. S. 45.
3. Silz W. The Poetical character of Annette von Droste-Hülshoff (1797-1848). *PMLA*.1948. 63. S. 978.
4. Berglar P. Annette von Droste-Hülshoff in Selbstzeugnissen und Bilddokumenten. Reinbek bei Hamburg : Rowohlt, 1967. 189 S.
5. Woesler W. "Die Droste und das "Feuilleton" der "Kölnischen Zeitung", Kleine Beiträge zur Droste-Forschung 1971. Zahnstein: Nohr; Münster: Stenderhoff in Komm, 1970.
6. Sengle F. Biedermeierzeit. Deutsche Literatur im Spannungsfeld zwischen Restauration und Revolution 1816–184. In 3 Bd. Stuttgart, 1972–1980. 1162 S.
7. Gödden W. Annette von Droste-Hülshoff – Ihr Leben, ihr Wesen, ihr Werk . *Gödden W. Wie sie lebte Wie sie war Was sie schrieb*. Münster, 1990. S. 13 – 43.
8. Schneider R. Das künstlerische Selbstverständnis der Droste im Horizont ihrer Zeit. *Schneider R. Annette von Droste-Hülshoff (1797-1848) "aber nach hundert Jahren möcht ich gelesen werden"*. Wiesbaden, 1997. S. 3 – 11.
9. Rolleston J. Narratives of Ecstasy: Romantic Temporality in Modern German Poetry. Zürich : Arche Verlag, 1987. 248 S.
10. Pickar G. B. "Too manly is your spirit": Annette von Droste-Hulshoff. URL: https://scholarship.rice.edu/bitstream/handle/1911/63308/article_RIP641_part5.pdf?sequence=1 (дата звернення: 25.11.2012).
11. Бакалов А. С. Немецкая послеромантическая лирика (традиции и новаторство) : дис....д-ра. филолог. наук: 10.01.03. Москва, 2004. 414 с.

12. Иванова Е.Р. Литература немецкого бидермейра [Электронный ресурс]: учеб. пособие. Москва : ФЛИНТ, 2012. 139 с.
13. Kolago L. Die Dichterin Annette von Droste-Hülshoff als Komponistin. Frankfurt : Peter Lang GmbH, Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2013. 248 S.
14. Завідняк Б. Духовна спадщина Аннети фон Дросте-Гюльсгоф. *Всесвіт: журнал іноземної літератури*. 2010. № 5/6. С. 225-232.
15. Kortländer B. Annette von Droste-Hülshoff und die deutsche Literatur. Bd.3. Münster in Westfalen, 1979. 384 S.